

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2022 m. gegužės 19 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Virgilijaus Grabinsko (kolegijos pirmininkas ir pranešėjas), Gedimino Sagačio ir Donato Šerno,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal atsakovės uždarnosios akcinės bendrovės „Aivarai“ kasacinį skundą dėl Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. spalio 4 d. sprendimo peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovo D. V. patikslintą ieškinį atsakovei uždarajai bendrovei „Aivarai“ dėl išmokų, susijusių su darbo santykiais, priteisimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių darbdavio pareigos mokėti dienpinigius darbuotojui už komandiruotes užsienyje apimtį, darbo sutarties sąlygų aiškinimą, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovas prašė teismo priteisti iš atsakovės 11 607,88 Eur neišmokėtų dienpinigių, netesybas už uždelstą atsiskaityti laiką ir bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Jis nurodė, kad atsakovės įmonėje dirbo pagal 2018 m. gegužės 9 d. ir 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartis atitinkamai tolimųjų reisų vairuotoju ir vairuotoju ekspeditoriumi bei buvo komandiruotėse užsienyje. Pagal 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartį šalys buvo sutarusios dėl minimalaus darbo užmokesčio ir maksimalaus dydžio dienpinigių, pagal šios darbo sutarties pakeitimą ir 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartį – dėl dienpinigių mokėjimo tvarkos (t. y. kad 50 proc. dienpinigių avansas nemokamas), bet ne dėl dienpinigių dydžio. Kadangi šalys nebuvo sutarusios dėl mažesnio dienpinigių dydžio, turi būti taikomas 100 proc. dydis ir ieškovui iš atsakovės priteistas neišmokėtas skirtumas.
3. Atsakovė teigė, kad nors 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartyje neaptartas dienpinigių dydis, šalys žodžiu buvo sutarusios dėl 65 Eur per dieną darbo užmokesčio, kuris apima minimalų darbo užmokesį ir ne mažesnę kaip 50 proc. dienpinigių dydį, bet ne daugiau kaip 65 Eur per dieną. Toks pat dienpinigių dydis nustatytas ir 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutarties pakeitime bei 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartyje.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Alytaus apylinkės teismas 2021 m. vasario 26 d. sprendimu ieškinį atmetė, priteisė atsakovei iš ieškovo 1900 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti atlyginimo.
5. Teismas nustatė, kad pagal 2018 m. gegužės 9 d. neterminuotą darbo sutartį ieškovas UAB „Aivarai“ pradėjo dirbti tolimųjų reisų vairuotoju nuo 2018 m. gegužės 20 d. Šalys susitarė (darbo sutarties 1.3 punktas), kad ieškovui bus mokamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatytas bazinis minimalus atlyginimas. Ši sutartis 2019 m. sausio 1 d. buvo pakeista, papildant 1.3 punktą ir jame nustatant, kad 6,70 Eur už valandą išmokami vieną kartą per mėnesį iki kito mėnesio 21 dienos arba po jos einančią darbo dieną. Darbuotojui, išvykstančiam į komandiruotę, prieš komandiruotę dienpinigių ir su komandiruote susijusių išlaidų avansas nemokamas (ne mažesnis kaip 50 proc. už komandiruotę apskaičiuotų dienpinigių avansas). Grįžęs iš komandiruotės, darbuotojas per 3 darbo dienas pateikia darbdaviui ar jo įgaliotam asmeniui nustatytą ataskaitą ir atitinkamus dokumentus apie komandiruotėje turėtas faktines išlaidas. Darbdavys privalo visiškai atsiskaityti su grįžusiu iš komandiruotės darbuotoju ne vėliau kaip darbo užmokesčio mokėjimo dieną. Dienpinigiai apskaičiuojami pagal Vyriausybės patvirtintus maksimalius dienpinigių dydžius arba mažesnius, gerai atliktą darbą, veiklą, veiklos rezultatus. Pagal šią darbo sutartį ieškovas atleistas iš darbo 2020 m. gegužės 4 d. 2020 m. gegužės 12 d. šalių sudarytoje neterminuotoje darbo sutartyje, pagal kurią ieškovas pradėjo dirbti 2020 m. birželio 5 d., nustatyta, kad 6,70 Eur už valandą darbuotojui išmokami vieną kartą per mėnesį iki kito mėnesio 21 dienos arba po jos einančią darbo dieną. Darbuotojui, išvykstančiam į komandiruotę, prieš komandiruotę dienpinigių ir su komandiruote susijusių išlaidų avansas nemokamas (ne mažesnis kaip 50 proc. už komandiruotę apskaičiuotų dienpinigių avansas). Grįžęs iš komandiruotės, darbuotojas per

3 darbo dienas pateikia darbdaviui ar jo įgaliotam asmeniui nustatytą ataskaitą ir atitinkamus dokumentus apie komandiruotėje turėtas faktines išlaidas. Darbdavys privalo visiškai atsiskaityti su grįžusiu iš komandiruotės darbuotoju ne vėliau kaip darbo užmokesčio mokėjimo dieną. Dienpinigiai apskaičiuojami pagal Vyriausybės patvirtintus maksimalius dienpinigių dydžius arba mažesnius dienpinigių dydžius, jeigu mažesni dydžiai nustatyti darbo sutartyje. Mokėti mažesnius dienpinigių dydžius pagal atskirą vadovo įsakymą. Ši sutartis buvo nutraukta 2020 m. liepos 7 d.

6. Teismas, remdamasis Lietuvos Respublikos darbo kodekso (toliau – [DK](#)) 107 straipsnio 3 dalies, Vyriausybės 2004 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 526 patvirtinto Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašo 2 punkto nuostatomis, padarė išvadą, kad nagrinėjamu atveju nenustačius, jog buvo sudaryta kolektyvinė sutartis, susitarimas dėl mažesnių, nei teisės aktuose nustatyti, dienpinigių turi būti įtrauktas į darbo sutartį kaip papildoma sutarties sąlyga ([DK 33 straipsnis](#)).
7. Teismas vadovavosi kasacinio teismo išaiškinimais 2013 m. vasario 28 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-62/2013](#), 2015 m. lapkričio 13 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-590-378/2015](#), pagal kuriuos, darbdaviui pažeidus reikalavimą tinkamai įforminti susitarimus dėl darbo sąlygų, darbo apmokėjimo, situacija turi būti vertinama ne formaliai, o iš esmės sprendžiama, ar padarytas esminis pažeidimas; darbo sutarties sąlygos teismo gali būti nustatytos ir iš darbo sutarties šalių elgesio, atliekamų veiksmų, kitų reikšmingų aplinkybių apie faktinį sutarties vykdymą, kurie sudaro pagrindą spręsti, kad darbo teisinių santykių metu buvo šalių susitarimas atitinkamą elgesį, veiksmus ir kt. vertinti kaip vieną sutarties sąlygų.
8. Įvertinęs darbo sutarčių sąlygas, liudytojų L. P. ir A. Ž. parodymus, ginčą nagrinėjant Darbo ginčų komisijoje ieškovo duotus paaiškinimus, kad šalys tarėsi dėl 65 Eur per dieną darbo užmokesčio, į socialinį tinklą „Facebook“ ieškovo įkeltą vaizdo įrašo turinį, teismas konstatavo, kad faktinio sutarties vykdymo aplinkybės sudaro pagrindą spręsti, jog darbo teisinių santykių šalių susitarimas buvo mokėti ieškovui ne didesni kaip 65 Eur per dieną darbo užmokesčių, kurio sudėtinės dalys – darbo užmokestis ir ne mažesni kaip 50 proc. dydžio dienpinigiai. Taigi šalys buvo sutarusios dėl papildomos darbo sutarties sąlygos – darbuotojui mokėtinų dienpinigių dydžio. Teismas pažymėjo, kad esant sumažintam dienpinigių dydžiui šalys du kartus sudarė darbo sutartis, tęsė darbo santykius, šie pasibaigė tik 2020 m. liepos 7 d. Šalių žodinis susitarimas dėl dienpinigių dydžio, teismo vertinimu, savaime nepažeidžia poįstatyminiu teisės aktu nustatyto teisinio reguliavimo ir užtikrina darbo teisinių santykių šalių interesų pusiausvyrą.
9. Įvertinęs bylos duomenis teismas nusprendė, kad ieškovui buvo išmokėti visi vidutiniškai 71,1 proc. dydžio už komandiruotę apskaičiuoti dienpinigiai (18 355,28 Eur) iki darbo santykių pabaigos 2020 m. liepos 7 d.
10. Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi ieškovo apeliacinį skundą, 2021 m. spalio 4 d. sprendimu panaikino Alytaus apylinkės teismo 2021 m. vasario 26 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – ieškovo ieškinį tenkino iš dalies, priteisė ieškovui iš atsakovės 4405 Eur dienpinigių ir 8233,20 Eur netesybų (neatskaičius mokesčių), kitą ieškinio dalį atmetė, priteisė atsakovei iš ieškovo 93,99 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
11. Kolegija, pritardama pirmosios instancijos teismo išvadoms, laikė nepagrįstais (neįrodytais) ieškovo argumentus, kad pagal 2018 m. liepos 9 d., 2018 m. lapkričio 2 d., 2020 m. liepos 7 d. kasos išlaidų orderius jam nebuvo išmokėti dienpinigiai.
12. Kolegija nusprendė, kad 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartyje akivaizdžiai nebuvo susitarta dėl dienpinigių dydžio, kolektyvinė sutartis nebuvo sudaryta, todėl, vadovaujantis [DK 33](#) straipsnio, 107 straipsnio 3 dalies, Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašo 2 punkto nuostatomis, iki 2019 m. sausio 1 d. sutarties pakeitimo turėjo būti mokami 100 proc. Vyriausybės nutarimu nustatyto dydžio dienpinigiai. Nėra jokių dokumentų, kuriuose būtų išreikštas šalių susitarimas mokėti ir gauti mažesnius, nei nustatyti poįstatyminiame akte, dienpinigius. Kolegija nevertino kaip įrodyto atsakovės argumento, kad su ieškovu buvo sutarta, jog jis gaus 65 Eur per dieną, įskaitant dienpinigius, nes tai neužfiksuota jokiam rašytiniame dokumente, o ieškovas tokį susitarimą neigia. Atsakovės pateikto vaizdo įrašo, kuriame ieškovas nurodo, jog yra nepatenkintas 65 Eur mokėjimu, liudytojo L. P. paaiškinimų, kad žodžiu su ieškovu buvo susitarta dėl būtent tokio darbo užmokesčio, kolegija nevertino kaip įrodančių šalių susitarimą dėl 65 Eur. Atsakovės argumentai neatitinka teisės aktų reikalavimų, keliamų susitarimui dėl darbo užmokesčio ar dienpinigių dydžio, darbo sutarties turinio, protingumo ar teisingumo kriterijų, atsižvelgiant į tai, kad darbuotojas yra silpnesnioji darbo sutarties šalis, o darbo užmokestis – būtinoji ir viena iš esminių darbo sutarties sąlygų. Priešingu atveju darbo sutartis neatliktų jai skirtos funkcijos nustatyti aiškų atlygį už darbą ir sudarytų prielaidas darbdaviui mokėti jam patogų darbo užmokesčių, nepaisant darbuotojo teisių bei interesų ir teisės aktų reikalavimų, ir tai įrodinėti faktiniu mokėjimu bei liudytojų parodymais. Atsakovės argumentai dėl šalių susitarimo dėl 65 Eur darbo užmokesčio, kolegijos vertinimu, prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms ([DK 33 straipsnis](#)). Kolegija ieškovui iš atsakovės priteisė 4203 Eur neišmokėtų dienpinigių už laikotarpį nuo 2018 m. gegužės 9 d. iki 2019 m. sausio 1 d.
13. Kolegija konstatavo, kad 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutarties 2019 m. sausio 1 d. pakeitimo bei 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutarties 1.3 punkto pirmasis sakiny (darbuotojui, išvykstančiam į komandiruotę, prieš komandiruotę dienpinigių ir su komandiruote susijusių išlaidų avansas nemokamas (ne mažesnis kaip 50 proc. už komandiruotę apskaičiuotų dienpinigių avansas) patvirtina, jog buvo susitarta būtent dėl 50 proc. už komandiruotę apskaičiuotų dienpinigių avanso nemokėjimo, o ne dėl Vyriausybės patvirtintų maksimalių dienpinigių dydžių mažinimo 50 proc. Skliaustuose esantis tekstas yra analogiškas Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašo 9 punkto formulotei. Be to, darbo sutarties tekstas turi būti aiškus ir suprantamas darbuotojui be papildomų, specialių žinių reikalaujančių aiškinimų.
14. Tačiau kolegija pažymėjo, kad 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutarties 2019 m. sausio 1 d. pakeitimo antrasis sakiny (dienpinigiai apskaičiuojami pagal Vyriausybės patvirtintus maksimalius dienpinigių dydžius arba mažesnius, gerai atliktą darbą, veiklą, veiklos rezultatus), konkrečiai žodžiai „arba mažesnius“, reiškia, jog dienpinigių dydį darbdavys galėjo mažinti. Tai, kad buvo susitarta dėl dienpinigių mažinimo ir kad darbuotojas dėl tokio sumažinimo neprieštaravo, kolegijos vertinimu, patvirtina ir buhalterinėse pažymose padaryti priedais (abipusiu susitarimu, nurodytu darbo sutartyje, dienpinigių norma mažinama 50 proc.) bei ieškovo parašai. Taigi nuo 2019 m. sausio 1 d. dienpinigių dydis galėjo būti mažinamas, nes šalys dėl to susitarė. Dienpinigiai nuo 2019 m. sausio 1 d. iki atleidimo iš darbo 2020 m. gegužės 4 d. teisėtai buvo mokami sumažinti, už šį laikotarpį nepriemoka neatsirado.
15. Įvertinusi tai, kad 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartyje buvo papildomai nustatyta „mokėti mažesnius dienpinigių dydžius pagal atskirą vadovo įsakymą“, kolegija nusprendė, jog atsakovė (darbdavė) įsipareigojo dienpinigius mažinti tik atskiru įsakymu. Sudarius naują darbo sutartį ir iš naujo priėmus ieškovą į darbą, mokėtinų dienpinigių mokėjimo negalima grįžti nusistovėjusia faktine mokėjimo tvarka. Byloje nėra

duomenų, kad būtų priimtas įsakymas dėl dienpinigių mažinimo, todėl atsakovė turėjo mokėti ieškovui dienpinigius jų nemažindama. Ieškovui už komandiruotę pagal atsakovės 2020 m. birželio 5 d. įsakymą buvo apskaičiuoti 50 proc. dydžio dienpinigiai – 202 Eur. Vadovaujantis Vyriausybės patvirtintu maksimalių dienpinigių dydžių sąrašu, už šią komandiruotę turėjo būti išmokėti 404 Eur. Kolegija pagal 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartį priteisė ieškovui iš atsakovės 202 Eur nepagrįstai neišmokėtų dienpinigių.

16. Remdamasi [DK 139 straipsnio](#) 2, 4 dalių, 146 straipsnio 2 dalies, 147 straipsnio 2 dalies, Vyriausybės 2017 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. 496 patvirtinto Darbuotojo, valstybės tarnautojo ir žvalgybos pareigūno vidutinio darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarkos aprašo 5.1, 5.4 punktų nuostatomis, kolegija nustatė, kad vidutinis ieškovo darbo dienos užmokestis pagal 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartį – 55,46 Eur, mėnesio darbo užmokestis – 1170,20 Eur. Pagal šią darbo sutartį atsakovė, iki galo neatsiskačiusi su ieškovu, turi sumokėti 6 mėnesių vidutinį darbo užmokestį už uždelsimo atsiskaityti laiką – 7021,20 Eur (neatskačius mokesčių: 1170,20 x 6). Nutraukus 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartį ieškovui liko nesumokėta vidutinio ieškovo darbo užmokesčio neviršijanti suma, todėl pagal šią sutartį priteistina 1212 Eur (neatskačius mokesčių) netesybų (202 Eur x 6). Iš viso ieškovui iš atsakovės kolegija priteisė 8233,20 Eur netesybų.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

17. Kasaciniu skundu atsakovė prašo panaikinti Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. spalio 4 d. sprendimą ir palikti galioti Alytaus apylinkės teismo 2021 m. vasario 26 d. sprendimą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

17.1. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai išvadą dėl atsakovės pareigos pagal 2018 m. gegužės 9 d. ir 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartis mokėti ieškovui 100 proc. Vyriausybės nutarimu nustatyto dydžio dienpinigius grindė vien darbo sutarčių nuostatomis, kuriomis nevisiškai teisingai įformintas dienpinigių mažinimas, aiškindamas jas pažodžiui, nevertindamas įrodymų visumos, tikrųjų šalių ketinimų, jų elgesio, paties ieškovo nurodytų aplinkybių, taip nukrypdamas nuo kasacinio teismo praktikos dėl darbo sutarties sąlygų nustatymo ir aiškinimo (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-62/2013](#), 2018 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-68-248/2018, 2019 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-122-248/2019](#)). Bylos duomenys patvirtina aplinkybę, kad šalys buvo susitarusios dėl 65 Eur per dieną darbo užmokesčio, kurį sudarė ne tik darbo užmokestis, bet ir ne mažesni kaip 50 proc. dydžio dienpinigiai už komandiruotes (t. y. kad nebuvo šalių susitarimo mokėti ieškovui 100 proc. dienpinigių). Laikotarpiu nuo 2018 m. gegužės 20 d. iki 2020 m. gegužės 4 d. ieškovui buvo mokamas 65 Eur darbo užmokestis kartu su dienpinigiais. 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutarties galiojimo laikotarpiu ir nutraukus šią sutartį ieškovas nereikšė atsakovei pretenzijų dėl per mažo mokamų dienpinigių dydžio. 2020 m. gegužės 12 d. ieškovas sudarė naują darbo sutartį, pagal kurią jam buvo mokamas tokio paties dydžio atlyginimas. Pretenzijas ieškovas pareiškė tik nutraukus šią sutartį. Teismas nepasisakė ne tik dėl šių aplinkybių, bet ir dėl ieškovo pozicijos, išreikštos ginčą nagrinėjant Darbo ginčų komisijoje, pakeitimo, ieškovo įrašą socialiniame tinkle laikė neinformatyviu, nevertino jo įrodymų visumos kontekste, taip pat nevertino liudytojų parodymų. Pirmosios instancijos teismo lingvistinis darbo sutarčių aiškinimas atitinka kitus bylos duomenis ir šalių elgesį.

17.2. Teismas nepagrįstai, netinkamai aiškindamas ir taikydamas [DK 33 straipsnio](#), 107 straipsnio 3 dalies, Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašo 2 punkto nuostatas, konstatavo, kad atsakovės argumentai dėl šalių susitarimo dėl 65 Eur darbo užmokesčio per dieną prieštarauja imperatyvioms įstatymo normoms, pažeidžia teisingumo bei protingumo kriterijus. Pagal kasacinio teismo išaiškinimus turi būti vertinama, ar formos reikalavimo nesilaikymas laikytinas esminių pažeidimų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-68-248/2018](#)). Teismas, nustatydamas, kad atsakovė tinkamai neįformino šalių susitarimo dėl dienpinigių mažinimo, dėl ko ieškovui atitinkamais laikotarpiais privalėjo būti mokami didesni dienpinigiai, formaliai vertino situaciją, vadovavosi išimtinai darbo sutarčių bei jų pakeitimų sąlygomis. Pirmosios instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad dienpinigių mažinimas nėra būtinoji darbo sutarties sąlyga, šalių žodinis susitarimas dėl dienpinigių dydžio savaime nepažeidžia poįstatyminio teisės akto nuostatų, užtikrina darbo teisinio santykio šalių interesų pusiausvyrą.

17.3. Teismas nemotyavo išvados dėl atsakovės pareigos mokėti 100 proc. Vyriausybės nutarimu nustatyto dydžio dienpinigius, šalių susitarimo dėl dienpinigių mažinimo nebuvimo, vadovavosi išimtinai darbo sutarčių sąlygomis. Nevertindamas įrodymų visumos, nemotyvuodamas sprendimo teismas padarė esminį proceso teisės pažeidimą.

17.4. Priteisdamas iš atsakovės ieškovui 8233,20 Eur netesybų, teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos (žr. 2008 m. gegužės 12 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-267/2008](#), 2012 m. sausio 17 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. 3K-3-5/2012](#)), nevertino ir nepasisakė dėl atsakovės finansinės padėties, jos galimybių sumokėti tokio dydžio netesybas, pasekmių. Teismas ieškovo naudai priteisė už atitinkamus laikotarpius dalį dienpinigių, konstatuodamas, kad ieškovui turėjo būti mokamas didesnis dienpinigių dydis dėl to, jog nebuvo tinkamai įformintas susitarimas dėl dienpinigių mažinimo. Teismas nepagrįstai neatsižvelgė į tai, kad yra pagrindas mažinti netesybų dydį, nes atsakovė dėl paties ieškovo nesąžiningo neveikimo negalėjo žinoti, jog jis laiko, kad yra neišmokėta dalis dienpinigių ir dėl to kils ginčas.

18. Ieškovas atsiliepimu į kasacinį skundą prašo skundžiamą sprendimą palikti nepakeistą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

18.1. Atsakovė nepagrįstai teigia, kad teismas netinkamai aiškino darbo sutarčių sąlygas. Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašo 2 punktas darbdavio teisę mokėti mažesnius dienpinigius sieja su mažesnių dienpinigių dydžių nustatymu darbo sutartyje ar kolektyvinėje sutartyje. 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutarties 2019 m. sausio 1 d. priede, 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartyje nenustatytas konkretus mažesnis dienpinigių dydis, todėl turėjo būti taikomi Vyriausybės nustatyti maksimalūs dydžiai. Jeigu nėra galimybės nustatyti prievolės dalyko, nėra ir pačios prievolės. Šiuo atveju šalys nesusitarė, kokiu mastu darbdavys, apskaičiuodamas darbuotojui mokėtinus dienpinigius, turi teisę nukrypti nuo Vyriausybės nustatytų maksimalių dydžių, pagal kokį konkretų sumažintą dienpinigių dydį turi būti apskaičiuojami dienpinigiai. Be to, nebuvo jokio vadovo įsakymo, kuriuo būtų nustatyti mažesni dienpinigių dydžiai, kaip tai įtvirtinta 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartyje. Būtent atsakovė rengė darbo sutartis ir formulavo jų sąlygas, todėl kilus abejonių dėl sutarties sąlygų, jos turi būti aiškinamos sąlygas pasiūliusios šalies nenaudai ir jas priėmusios šalies naudai (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.193 straipsnio 4 dalis). Kai abejojama dėl darbo santykių reglamentuojančių sutarčių sąlygų, jos aiškinamos darbuotojų naudai ([DK 6 straipsnio](#) 2 dalis).

- 18.2. Atsakovė nepagrįstai teigia, kad teismas, sprenddamas dėl šalių susitarimo dėl dienpinigių dydžio mažinimo, t. y. dėl 65 Eur per dieną sumos, į kurią įeina darbo užmokestis ir dienpinigiai, mokėjimo, nevertino ir neanalizavo bylos duomenų, šalių elgesio, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl tikrųjų darbo sutarties šalių ketinimų nustatymo. Nė vienoje iš darbo sutarčių, įskaitant priedą, nebuvo nustatytas toks įkainis, atlikdama mokėjimus, atsakovė tokio dydžio netaikė, be to, tai faktiškai neįmanoma, nes nežinomos būsimos komandiruotės, jų dienų skaičius.
- 18.3. Atsakovė, įrodinėdama buvus jai palankesnę šalių susitarimą dėl 65 Eur įkainio, negalėjo remtis liudytojų parodymais ir jais paneigti rašytinius šalių susitarimus ([DK 43 straipsnis](#), [CK 1.93 straipsnio](#) 2 dalis).
- 18.4. Tai, kad pagal kasaciniame skunde minimą vaizdo įrašą ir ieškovo paaiškinimus Darbo ginčų komisijoje ieškovas nurodė, jog atsakovė su juo tarėsi dėl 65 Eur darbo užmokesčio, nereiškia, kad susitarimas buvo pasiektas.
- 18.5. Teismas, priešingai nei nurodo ieškovas, analizavo ne vien sutarčių tekstą, bet ir kitus rašytinius įrodymus, šalių veiksmus, tinkamai motyvavo sprendimą.
- 18.6. Teismas nurodė išsamius argumentus dėl netesybų sumos apskaičiavimo, tinkamai taikė [DK 147 straipsnio](#) nuostatas. Atsakovė, teigdama, kad teismas, sprenddamas dėl netesybų, nepasisakė dėl jos finansinės padėties, galimybės sumokėti netesybas, atsakovei kiliančių pasekmių, nagrinėjant bylą nepateikė įrodymų, kurie patvirtintų, kad dėl atsakovės finansinės būklės priteistos netesybos jai taptų nepakeliamu našta. Kasacinio skundo argumentai nepagrindžia, kad yra pagrindas mažinti netesybas ar apskritai jų netaikyti dėl atsakovo turinės padėties, kad teismas nustatė nepagrįstą netesybų dydį.

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl darbdavio pareigos mokėti dienpinigius darbuotojui už komandiruotes užsienyje apimties

19. Bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribos apibrėžtos Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 353 straipsnyje. Pagal šio straipsnio pirmąją dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskūstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Toks bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme ribų (ir kartu kasacinio proceso paskirties) apibrėžimas reiškia, kad kasacinis teismas sprendžia išimtinai teisės klausimus, be to, tik tokius klausimus, kurie yra tiesiogiai iškelti kasaciniame skunde (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-2-684/2021](#), 19 punktą).
20. Nagrinėjamos bylos atveju ieškovas reikšė reikalavimus priteisti iš atsakovės neišmokėtus dienpinigius pagal 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartį, šios sutarties 2019 m. sausio 1 d. pakeitimą ir 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartį, taip pat priteisti netesybas už uždelstą atsiskaityti laikotarpį. Apeliacinės instancijos teismas skundžiamame sprendime, be kita ko, išaiškino, kad pagal 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutarties 2019 m. sausio 1 d. pakeitimo sąlygas atsakovė – darbdavė – galėjo mažinti dienpinigių dydį, nes toks buvo šalių susitarimas, įtvirtintas 1.3 punkto antrajame sakinyje. Tai, kad buvo susitarta dėl dienpinigių mažinimo ir kad darbuotojas dėl tokio sumažinimo neprieštaravo, patvirtina ir buhalterinėse pažymose padaryti priedašai, kur nurodyta, kad abipusiu susitarimu, nustatytu darbo sutartyje, dienpinigių norma mažinama 50 procentų, padėti ieškovo parašai. Teismas konstatavo, kad dienpinigiai nuo 2019 m. sausio 1 d. iki (pirmojo) atleidimo iš darbo 2020 m. gegužės 4 d. teisėtai ieškovui buvo mokami sumažinti, už šį laikotarpį nepriemoka neatsirado, ir atitinkamą ieškinio dalį atmetė. Ši sprendimo dalis atsakovės kasaciniu skundu neginčijama, todėl dėl jos kasacinis teismas nepasisakys.
21. Dėl ieškovo reikalavimų pagrįstumo pagal 2018 m. gegužės 9 d. (iki 2019 m. sausio 1 d. pakeitimo) ir 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartis teismai sprendė skirtingai. Pirmosios instancijos teismas nustatė, kad 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartyje jokios papildomos sąlygos dėl dienpinigių dydžio nenurodytos, o 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutarties nuostatą – darbuotojui, išvykstančiam į komandiruotę, prieš komandiruotę dienpinigių ir su komandiruote susijusių išlaidų avansas nemokamas (ne mažesnis kaip 50 procentų už komandiruotę apskaičiuotų dienpinigių avansas) – aiškino kaip šalių susitarimą dėl dienpinigių dydžio ir jų nemokėjimo iš anksto, t. y. dėl ne mažesnių kaip 50 procentų už komandiruotę apskaičiuotų dienpinigių mokėjimo po komandiruotės. Teismas konstatavo, kad darbo teisinių santykių šalių žodinis susitarimas buvo mokėti ieškovui ne didesnę kaip 65 Eur per dieną darbo užmokestį, kurio sudėtinės dalys – darbo užmokestis ir ne mažesni kaip 50 proc. dydžio dienpinigiai, ir ieškovui buvo išmokėti visi vidutiniškai 71,1 proc. dydžio už komandiruotę apskaičiuoti dienpinigiai (18 355,28 Eur) iki darbo santykių pabaigos 2020 m. liepos 7 d.
22. Apeliacinės instancijos teismas padarė priešingą išvadą. Atsižvelgdamas į tai, kad 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartyje šalys nebuvo susitarusios dėl dienpinigių dydžio, įvertinęs bylos duomenis, nustatęs, kad nėra jokių dokumentų, kuriuose būtų išreikštas šalių susitarimas mokėti ir gauti mažesnius dienpinigius, teismas konstatavo, kad atsakovė ieškovui turėjo mokėti 100 proc. Vyriausybės nutarimu nustatyto dydžio dienpinigius. Teismas laikė neįrodytu atsakovės argumentą, kad su darbuotoju buvo susitarta dėl 65 Eur per dieną, į kuriuos įeina ir dienpinigiai, juolab kad finansiniuose atsakovės dokumentuose buvo išskirtas dienpinigių mokėjimas. Dėl 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutarties teismas nurodė, kad 1.3 punkto pirmasis sakinyje patvirtina, jog buvo susitarta būtent dėl 50 procentų už komandiruotę apskaičiuotų dienpinigių avanso nemokėjimo, o ne dėl Vyriausybės patvirtintų maksimalių dienpinigių dydžių mažinimo 50 procentų. Be to, atsakovė įsipareigojo dienpinigius mažinti tik atskiru vadovo įsakymu. Nustatęs, kad byloje nėra duomenų, kurie patvirtintų, jog toks įsakymas buvo priimtas, teismas konstatavo, kad atsakovė turėjo mokėti ieškovui dienpinigius jų nemažindama. Teismas priteisė ieškovui pagal šias darbo sutartis neišmokėtus dienpinigius atitinkamai 4203 Eur ir 202 Eur.
23. Kasaciniame skunde atsakovė argumentuoja, kad apeliacinės instancijos teismas netinkamai aiškino ir taikė [DK 33 straipsnio](#), 107 straipsnio 3 dalies, Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašo 2 punkto nuostatas, nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos dėl darbo sutarties sąlygų nustatymo ir aiškinimo, padarė nepagrįstą išvadą, kad atsakovė pagal 2018 m. gegužės 9 d. ir 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartis turėjo pareigą mokėti ieškovui 100 proc. Vyriausybės nutarimu nustatyto dydžio dienpinigius.

24. Taigi kasacinėje byloje keliamas klausimas dėl darbdavio pareigos mokėti dienpinigius darbuotojui už komandiruotes užsienyje, šios pareigos apimtį, atsižvelgiant į teisinį reguliavimą ir darbo teisinių santykių šalių susitarimą.
25. Darbo sutartis turi būti sudaroma raštu, sutarties pakeitimai taip pat daromi raštu ([DK 43 straipsnio 1, 2 dalys](#)). Kiekvienoje darbo sutartyje šalys privalo sulgti dėl būtinųjų sutarties sąlygų – darbo funkcijos, darbo apmokėjimo ir darbovietės ([DK 33 straipsnio 1 dalis](#)). Remiantis [DK 33 straipsnio 3](#) dalies nuostatomis, darbo sutarties šalių susitarimu gali būti nustatytos papildomos darbo sutarties sąlygos, kurios sukonkretina darbo teisės normas arba įtvirtina joms neprieštaraujantį darbo sutarties šalių susitarimą dėl darbo. Šių sąlygų neprivaloma sulgti darbo sutartimi, tačiau jos tampa darbo sutarties šalims privalomos, kai dėl jų susitariama.
26. Darbo kodekso 107 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad į užsienį komandiruojamam darbuotojui privalo būti mokami dienpinigiai, kurių maksimalius dydžius ir jų mokėjimo tvarką nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybė arba jos įgaliota institucija.
27. Kasacinio teismo praktikoje išaiškinta, kad darbuotojui mokamų dienpinigių tikslas – padengti padidėjusias darbuotojo išlaidas, atsirandančias dėl išvykimo į komandiruotę, kai darbuotojas tam tikram laikui iš nuolatinės darbo vietos išvyksta darbdavio pavedimu, darbdavio nurodomai užduočiai atlikti (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 2 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-68-248/2018](#) 11 punktą).
28. Pagal Vyriausybės 2004 m. balandžio 29 d. nutarimu Nr. 526 patvirtinto Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašo 2 punktą dienpinigiai apskaičiuojami pagal Vyriausybės patvirtintus maksimalius dienpinigių dydžius arba mažesnius dienpinigių dydžius, jeigu mažesni dydžiai nustatyti kolektyvinėje sutartyje ar darbo sutartyje. Kolektyvinėje ar darbo sutartyje nustatyti dienpinigių dydžiai negali būti mažesni kaip 50 procentų Vyriausybės patvirtintų maksimalių dienpinigių dydžių.
29. Taigi išlaidų, patirtų dėl vykimo į komandiruotę, kompensavimo garantija darbuotojui nustatyta Darbo kodekse, dienpinigių mokėjimo tvarka detalizuota poįstatyminiame akte. Teisėjų kolegija nurodo, jog pirmiau aptartas teisinis reguliavimas įtvirtina bendrąją taisyklę, kad į užsienį komandiruojamam darbuotojui privalo būti mokami dienpinigiai, apskaičiuojami pagal Vyriausybės patvirtintus maksimalius dienpinigių dydžius, tam nereikalingas atskiras darbo teisinių santykių šalių susitarimas. Taip pat šis teisinis reguliavimas nustato bendrosios taisyklės išimtį – galima taikyti mažesnius dienpinigių dydžius, jei tokie mažesni dydžiai nustatyti kolektyvinėje ar darbo sutartyje. Be to, nustatyta riba, iki kurios gali būti mažinami dienpinigių dydžiai.
30. Byloje nėra šalių ginčo dėl faktinės aplinkybės, kad kolektyvinė sutartis nebuvo sudaryta. Tokiu atveju, remiantis teisiniu reguliavimu, darbo teinių santykių šalių susitarimas dėl mažesnio, nei nustatytas poįstatyminiame akte, dienpinigių dydžio turėjo būti įtrauktas į darbo sutartis kaip papildoma šių sutarčių sąlyga.
31. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad: 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartyje šalys nebuvo sutarusios dėl mažesnio dienpinigių dydžio, nėra jokių dokumentų, kuriuose būtų išreikštas šalių susitarimas mokėti ir gauti mažesnius, nei nustatyti poįstatyminiame akte, dienpinigius; 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutarties sąlygose nebuvo įtvirtintas šalių susitarimas, kaip įrodinėjo atsakovė, dėl dienpinigių dydžio mažinimo 50 procentų, mažesnio dydžio dienpinigiai ieškoviui galėjo būti mokami tik pagal atskirą vadovo įsakymą, tačiau, bylos duomenimis, toks nebuvo priimtas.
32. Atsakovė kasaciniame skunde dėl apeliacinės instancijos teismo išvados, kad šalys nebuvo susitarusios dėl mažesnio dydžio dienpinigių, nepagrįstumo argumentuoja remdamasi kasacinio teismo praktika dėl darbo sutarčių sąlygų nustatymo ir aiškinimo.
33. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad darbo sutarties sąlygos gali būti nustatytos rašytinėje darbo sutartyje, norminiuose teisės aktuose, taip pat gali būti teismo nustatytos iš darbo sutarties šalių elgesio, atliekamų veiksmų, kitų reikšmingų aplinkybių apie faktinį sutarties vykdymą, kurie sudaro pagrindą spresti, kad darbo teinių santykių metu buvo šalių susitarimas atitinkamą elgesį, veiksmus ir kt. vertinti kaip vieną sutarties sąlygų (pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. vasario 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-62/2013](#); 2018 m. kovo 2 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-68-248/2018, 17 punktas).
34. Teisėjų kolegija nurodo, kad teisės aktuose nustatytas reikalavimas, siekiant darbdaviui taikyti mažesnius dienpinigių dydžius, nustatyti atitinkamą sąlygą darbo sutartyje negali būti ignoruojamas ir apeinamas apsiribojant vien darbdavio paaiškinimais apie žodinį šalių susitarimą dėl mažesnio dydžio dienpinigių mokėjimo, kurį darbuotojas neigia ir kurio nepatvirtina darbo sutarties turinys ir (ar) kiti įrodymai.
35. Nagrinėjamos bylos atveju 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartyje apskritai nesant sąlygos dėl mažesnio, nei Vyriausybės patvirtinti maksimalūs, dienpinigių dydžio mokėjimo, taip pat, kaip nustatė apeliacinės instancijos teismas, nesant kitų įrodymų (dokumentų), kurie patvirtintų tokį šios bylos šalių susitarimą, ieškoviui neigiant tokį susitarimą ir teisės akte esant nustatytam reikalavimui įtraukti į darbo sutartį sąlygą dėl dienpinigių dydžio mažinimo, teismas, teisėjų kolegijos vertinimu, priėjo pagrįstą išvadą, kad šios bylos faktinės aplinkybės suponuoja, jog ieškovo ir atsakovės santykiuose turėjo būti taikoma bendroji taisyklė – į užsienį komandiruojamam ieškoviui privalėjo būti mokami dienpinigiai, apskaičiuoti pagal Vyriausybės patvirtintus maksimalius dienpinigių dydžius.
36. Atsakovė, kasaciniame skunde grįsdama argumentą dėl netinkamo darbo sutarties sąlygų nustatymo, remiasi, be kita ko, kasacinio teismo 2018 m. kovo 2 d. nutartyje civilinėje byloje Nr. 3K-3-68-248/2018 pateiktais išaiškinimais dėl anksčiau galiojusių teisės aktų panašaus turinio nuostatų, reglamentavusių dienpinigių darbuotojui mokėjimą. Teisėjų kolegija pažymi, kad pagal nuosekliai formuojamą teismų praktiką remtis teismų precedentais reikia itin apdairiai; precedento galią turi tik tokie ankstesni teismų sprendimai, kurie buvo sukurti analogiškose bylose, kurių faktinės aplinkybės tapačios arba labai panašios į nagrinėjamos bylos (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 19 d. nutartį civilinėje byloje [Nr. e3K-3-394-611/2019](#) ir joje nurodytą kasacinio teismo praktiką). Civilinėje byloje [Nr. 3K-3-68-248/2018](#), kaip ir nagrinėjamoje, buvo pareikštas reikalavimas priteisti darbdavės nepagrįstai neišmokėtus dienpinigius. Ieškovas, dirbęs vairuotoju ekspeditoriumi, įrodinėjo, kad darbo sutartyje šalys nebuvo sutarusios dėl mažesnio dydžio dienpinigių mokėjimo. Tačiau šios ir nagrinėjamos kasacinės bylos faktinės aplinkybės skiriasi – šioje byloje, skirtingai nei nagrinėjamoje, darbuotojo valia dėl mažesnio dydžio dienpinigių mokėjimo buvo išreikšta jo paties pasirašytame dokumente – priede. Jame buvo nurodyta, kad ieškovas sutinka, jog jam būtų mokami iki 50 proc. sumažinti dienpinigiai. Taip pat buvo nustatyta, kad ieškovas neįrodinėjo šiame dokumente išreikštos savo valios ydingumo, be to, buvo priimtas darbdavės vadovės įsakymas, kuriuo įsakyta kompensuoti ieškoviui su komandiruote susijusias išlaidas, mokėti

50 proc. sumažintus dienpinigius, ir pateikta nuoroda į pirmiau nurodytą dokumentą. Kasacinis teismas šioje byloje, jos faktinių aplinkybių kontekste, išaiškino, kad, darbdaviui pažeidus pareigą tinkamai įforminti su darbo santykiais susijusius susitarimus, situacija neturi būti vertinama formaliai. Kasacinis teismas pažymėjo, kad priėdė, nors jis nepasirašytas darbdavės, raštu išreikšta tos šalies (darbuotojo), kuriai nustatyta sąlyga nenaudinga, valia, be to, byloje nėra duomenų apie nukrypimą nuo tikrosios šalių valios sudaryti tokį susitarimą, darbdavė darbuotojo pasirašytame dokumente nustatytas sąlygas vykdė. Kasacinis teismas konstatavo, kad papildomos sąlygos dėl darbuotojui mokėtinų dienpinigių dydžio neįtraukimas į darbo sutarties tekstą ir darbdavės parašo atskirame darbuotojo pasirašytame dokumente nebuvimas nelaikytinas esminiu reikalavimų darbo sutarties formai pažeidimu. Teisėjų kolegija nurodo, kad nagrinėjamos bylos atveju nebuvo pagrindo remtis pirmiau nurodytais išaiškinimais civilinėje byloje [Nr. 3K-3-68-248/2018](#), kiek jie susiję su tos konkrečios bylos faktinėmis aplinkybėmis.

37. Teisėjų kolegija dėl atsakovės argumento dėl apeliacinės instancijos teismo netinkamo sutarčių aiškinimo taisyklių taikymo nurodo, kad kasacinio teismo praktikoje atskleistas ne vien subjektyvus sutarties aiškinimo metodo, kurį akcentuoja atsakovė, bet ir objektyvus sutarties aiškinimo metodo turinys bei taikymo atvejai. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad sutarčių aiškinimo taisyklės reglamentuotos [CK 6.193–6.195 straipsniuose](#). [CK 6.193 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtintas subjektyvus sutarties aiškinimo metodo prioritetas: aiškinant sutartį, pirmiausia turi būti nagrinėjami tikrieji sutarties šalių ketinimai, o ne vien remiamasi pažodiniu sutarties teksto aiškinimu. Visos sutarties sąlygos turi būti aiškinamos atsižvelgiant į sutarties sąlygų tarpusavio ryšį, sutarties esmę, tikslą, jos sudarymo aplinkybes, šalių derybas dėl sutarties sudarymo, šalių elgesį po sutarties sudarymo ir kitas reikšmingas aplinkybes. Tačiau sutarties šalių subjektyviais ketinimais nustatant sutarties turinį galima vadovautis tik jeigu abi šalys sutaria dėl sutarties teksto prasmės. Šalių tikrųjų ketinimų nustatymas yra praktiškai neįmanomas, kai tarp šalių yra ginčas dėl tikrosios sutarties teksto prasmės ir kai šalys skirtingai interpretuoja sutarties tekstą, tokiais atvejais taikytinas objektyvusis sutarties aiškinimo metodas – jeigu šalių tikrųjų ketinimų negalima nustatyti, tai sutartis turi būti aiškinama atsižvelgiant į tai, kokią prasmę jai tokiais pat aplinkybėmis būtų suteikę analogiški šalims protingi asmenys, t. y. taikoma sisteminė-lingvistinė sutarties teksto analizė (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. gruodžio 10 d. nutarties civilinėje byloje Nr. e3K-3-365-403/2019 27, 28 punktus).
38. Pagal kasacinio teismo išaiškinimus, kurie ir toliau išlieka aktualūs, aiškinant darbo sutartį atsižvelgtina ir į sutarčių aiškinimo taisykles, išdėstytas [CK 6.193–6.195 straipsniuose](#) ir suformuluotas Lietuvos Aukščiausiojo Teismo praktikoje, įvertinant darbo sutarties specifiką ir tikslus (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. kovo 28 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. 3K-3-122-248/2019](#) 31 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
39. 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutarties 1.3 punkte, be kita ko, nustatyta, kad darbuotojui, išvykstančiam į komandiruotę, prieš komandiruotę dienpinigių ir su komandiruote susijusių išlaidų avansas nemokamas (ne mažesnis kaip 50 proc. už komandiruotę apskaičiuotų dienpinigių avansas). Bylos šalims nesutariant dėl šios sąlygos prasmės, ją skirtingai interpretuojant, teismas pagrįstai rėmėsi būtent objektyviuoju sutarčių aiškinimo metodu, pagrįstai konstatavo, kad šia sąlyga susitarta ne dėl dienpinigių mažinimo, kaip įrodinėjo atsakovė, o dėl avanso nemokėjimo. Be to, pagal [DK 6 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtintą nuostatą, kai abejojama dėl darbo santykius reglamentuojančių sutarčių sąlygų, šios aiškinamos darbuotojų naudai.
40. Minėta, kad šalių suldytos papildomos darbo sutarties sąlygos tampa darbo sutarties šalims privalomos, kai dėl jų susitariama ([DK 33 straipsnio](#) 3 dalis). 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutarties 1.3 punkte atkartota Dienpinigių mokėjimo tvarkos aprašo 2 punkto nuostata, kad dienpinigiai apskaičiuojami pagal Vyriausybės patvirtintus maksimalius dienpinigių dydžius arba mažesnius dienpinigių dydžius, jeigu mažesni dydžiai nustatyti darbo sutartyje. Taip pat į šią darbo sutartį šalių įtraukta papildoma sąlyga, pagal kurią mažesnio dydžio dienpinigiai ieškovui gali būti mokami pagal atskirą vadovo įsakymą. Apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad atsakovė šios pareigos nesilaikė – byloje nėra duomenų, kad toks įsakymas būtų buvęs priimtas. Vadinas, apeliacinės instancijos teismas turėjo pagrindą spręsti, kad atsakovė privalėjo mokėti ieškovui dienpinigius jų nemažindama. Pagal 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartį, kurioje buvo naujai suformuluotos su dienpinigių mokėjimu susijusios sąlygos, ieškovas pradėjo dirbti 2020 m. birželio 5 d., ši darbo sutartis nutraukta 2020 m. liepos 7 d., taigi, kaip pagrįstai nurodė apeliacinės instancijos teismas, nebuvo pagrindo dienpinigių mokėjimą grįsti nusistovėjusia jų mokėjimo (sutarties vykdymo) tvarka.
41. Nors atsakovė argumentuoja, kad teismas nevertino įrodymų visumos, nemotyavo išvadų dėl atsakovės pareigos mokėti ieškovui 100 proc. Vyriausybės nutarimu nustatyto dydžio dienpinigius, šalių susitarimo dėl dienpinigių mažinimo nebuvimo, jas grindė vien darbo sutarčių sąlygomis, teisėjų kolegijos vertinimu, skundžiamo sprendimo turinys paneigia šių argumentų teisinį pagrįstumą.
42. Įrodymų vertinimas pagal [CPK](#) 185 straipsnį reiškia, jog bet kokios informacijos įrodomąją vertę nustato teismas pagal vidinį savo įsitikinimą, pagrįstą visapusišku ir objektyviu aplinkybių, kurios buvo įrodinėjamos proceso metu, išnagrinėjimu, vadovaudamasis įstatymais. Pagal [CPK](#) 176 straipsnio 1 dalį įrodinėjimo tikslas – tai teismo įsitikinimas, pagrįstas byloje esančių įrodymų tyrimu ir įvertinimu, kad tam tikros aplinkybės, susijusios su ginčo dalyku, egzistuoja arba neegzistuoja, t. y. faktą galima pripažinti įrodytu, jeigu byloje esančių įrodymų, kuriuos visapusiškai įvertino teismas, pagrindu susiformuoja teismo įsitikinimas, kad faktas buvo. Reikia įvertinti kiekvieną įrodymą ir įrodymų visetą. Išvados dėl įrodinėjimo dalyko įrodytinumo turi būti logiškai pagrįstos byloje surinktais duomenimis. Teismas gali konstatuoti tam tikros aplinkybės buvimą ar nebuvimą, kai tokiai išvadai padaryti pakanka byloje esančių įrodymų. Įrodymų pakankamumas byloje reiškia, kad jie tarpusavyje neprieštarauja vieni kitiems ir jų visuma leidžia padaryti pagrįstą išvadą apie įrodinėjamų faktinių aplinkybių buvimą (žr., pvz., Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. vasario 14 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-42-684/2019](#) 30 punktą ir jame nurodytą kasacinio teismo praktiką).
43. Skundžiamo sprendimo turinys, teisėjų kolegijos vertinimu, patvirtina, kad apeliacinės instancijos teismas analizavo visą bylos medžiagą, ne vien 2018 m. gegužės 9 d. ir 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutarčių tekstą, kaip nurodo atsakovė. Aplinkybė, kad atsakovės paaiškinimų, liudytojų parodymų, vaizdo įrašo teismas nepripažino pakankamai ir patvirtinančiais atsakovės įrodinėjamas aplinkybes ir atsakovė nesutinka su teismo atliktu įrodymų vertinimu, juos interpretuoja kitaip, nesutinka su teismo išvadomis, nesudaro pagrindo konstatuoti įrodymų vertinimą, teismo sprendimo motyvavimą reglamentuojančių proceso teisės normų pažeidimą.

44. [DK 147 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad, darbo santykiams pasibaigus, o darbdaviui ne dėl darbuotojo kaltės uždelsus atsiskaityti su juo (šio kodekso 146 straipsnio 2 dalis), darbdavys privalo mokėti netesybas, kurių dydis – darbuotojo vidutinis darbo užmokestis per mėnesį, padaugintas iš uždelstų mėnesių skaičiaus, tačiau ne daugiau kaip iš šešių. Jeigu uždelsta suma yra mažesnė negu darbuotojo vieno mėnesio vidutinis darbo užmokestis, netesybų dydį sudaro darbdavio uždelsta suma, padauginta iš uždelstų mėnesių skaičiaus, tačiau ne daugiau kaip iš šešių. Jeigu uždelsto atsiskaitymo laikotarpis yra trumpesnis negu vienas mėnuo, netesybų dydį sudaro darbuotojo vidutinio darbo užmokesčio suma, apskaičiuota proporcingai uždelsto atsiskaitymo laikotarpiui.
45. Apeliacinės instancijos teismas, tenkinęs ieškovo reikalavimus ir priteisęs jam iš atsakovės nepagrįstai neišmokėtus dienpinigius, vadovaudamasis [DK 147 straipsnio](#) 2 dalies nuostatomis, nustatęs vidutinį ieškovo darbo užmokestį pagal 2018 m. gegužės 9 d. darbo sutartį, taip pat pagal 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartį laiku neišmokėtų dienpinigių sumą, apskaičiavo ir priteisė netesybas už uždelsono atsiskaityti laiką.
46. Kasaciniame skunde atsakovė argumentuoja, kad, priteisdamas ieškovui 8233,20 Eur netesybų, teismas nukrypo nuo kasacinio teismo praktikos, nevertino ir nepasisakė dėl atsakovės finansinės padėties, jos galimybių sumokėti tokio dydžio netesybas, pasekmių. Atsakovės įsitikinimu, yra pagrindas mažinti netesybų dydį, nes atsakovė dėl paties ieškovo nesąžiningo neveikimo negalėjo žinoti, jog jis laiko, kad yra neišmokėta dalis dienpinigių ir dėl to kils ginčas.
47. Dėl darbdavio pareigos mokėti netesybas pagal [DK 147 straipsnio](#) 2 dalį kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad: pirma, remiantis pradėta formuoti kasacinio teismo praktika, [DK 147 straipsnyje](#) nustatyto reguliavimo tikslas yra užtikrinti darbuotojo teisę į jam priklausančių sumų gavimą (išmokėjimą) laiku, t. y. laiku įvykstantį atsiskaitymą su darbuotoju. Darbdaviui, laiku neatsiskaičiusiam su darbuotoju, taikomos [DK 147 straipsnyje](#) nustatytos sankcijos, kuriomis siekiama kompensuoti darbuotojui jo praradimus, atsiradusius dėl darbdavio pareigos pažeidimo. Be to, [DK 147 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta norma laikytina ir sankcija darbdaviui, kuris nepagrįstai su atleidžiamu darbuotoju visiškai neatsiskaitė atleidimo dieną. Todėl šia teisės norma yra siekiama apsaugoti darbuotojo interesus bei skatinti darbdavį tinkamai vykdyti pareigas ir atsiskaityti su atleidžiamu darbuotoju. Antra, lingvistiškai aiškinant [DK 147 straipsnio](#) 2 dalies normą, akivaizdu, kad ji yra imperatyvaus pobūdžio, joje vartojama sąvoka „privalo mokėti netesybas“ rodo įstatymų leidėjo ketinimą nustatyti pareigą darbdaviui mokėti netesybas esant normos hipotezėje susiklosčiusioms aplinkybėms: 1) darbo santykių pasibaigimui, 2) vėlavimui atsiskaityti su darbuotoju ne dėl darbuotojo kaltės. Toks imperatyvus minėtos teisės normos pobūdis ir jos aiškinimas leidžia įgyvendinti ir pagrindinius darbo teisiniamis santykiams taikomus teisinio apibrėžtumo, teisėtų lūkesčių apsaugos ir visokeriopos darbo teisių gynybos principus ([DK 2 straipsnio](#) 1 dalis). Nustačius [DK 147 straipsnio](#) 2 dalyje konkretų maksimalų šešių mėnesių terminą, už kurį turi būti mokamos netesybos, užtikrinamas teisinis aiškumas, nes abi darbo teisinių santykių šalys gali aiškiai numatyti, kokia sankcija gali būti taikoma darbdaviui pažeidus pareigą tinkamai atsiskaityti su darbuotoju pasibaigus darbo santykiams. Taip pat, retrospektyviai vertinant [DK 147 straipsnio](#) 2 dalies normos pakeitimus, darytina išvada, kad įstatymų leidėjas būtent ir siekė nustatyti konkretų maksimalų netesybų terminą. Trečia, nustatyti [DK 147 straipsnio](#) 2 dalyje reglamentuojamos teisės normos tikslai bei imperatyvumas leidžia teigti, kad kitos, nei joje nustatytos, aplinkybės nėra pagrindas mažinti joje nustatytą netesybų dydį (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. vasario 2 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-1-684/2022](#) 17–20 punktus).
48. Taigi, sprendžiant dėl [DK 147 straipsnio](#) 2 dalies taikymo, reikia įvertinti, ar yra visos jos taikymo sąlygos, be kita ko, ar uždelsiama atsiskaityti su darbuotoju ne dėl darbuotojo kaltės. Nagrinėjamos bylos atveju apeliacinės instancijos teismas nenustatė, kad pasibaigus darbo santykiams atsakovė su ieškovu neatsiskaitė laiku dėl ieškovo kaltės. Atsakovės nurodytos aplinkybės (netesybų dydis, atsakovės finansinė padėtis, nesitikėjimas, kad ieškovas gins savo teises teisme) tokiu atveju nėra pagrindas spręsti dėl [DK 147 straipsnio](#) 2 dalies normoje nustatytos sankcijos sumažinimo.
49. Atsakovė kasaciniame skunde nepagrįstai remiasi Lietuvos Aukščiausiojo Teismo išaiškinimais 2008 m. gegužės 12 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-267/2008](#) dėl netesybų mažinimo, nes nurodyta praktika buvo formuojama dėl 2002 m. [DK](#) (galiojusio iki 2017 m. liepos 1 d.) 141 straipsnio 3 dalies, kuri iš esmės skiriasi nuo [DK 147 straipsnio](#) 2 dalyje reglamentuojamos teisės normos. Anksčiau galiojusioje teisės normoje konkretus laikotarpis, už kurį priteistinos netesybos, nebuvo nustatytas. Pagrindo remtis kasacinio teismo išaiškinimais 2012 m. sausio 17 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-5/2012](#) dėl [DK 297 straipsnio](#) 4 dalies nuostatų taip pat nėra.

Dėl bylos procesinės baigties

50. Apibendrinama teisėjų kolegija nurodo, kad kasacinio skundo argumentai neteikia pagrindo panaikinti ar pakeisti skundžiamą sprendimą. Apeliacinės instancijos teismas tinkamai aiškino ir taikė teisės normas, reglamentuojančias dienpinigių mokėjimą, teisingai, nepažeisdamas sutarčių aiškinimą, įrodymų tyrimą ir vertinimą, teismo sprendimo motyvavimą reglamentuojančių teisės normų, nustatė atsakovės – darbdavės – pareigos mokėti ieškovui dienpinigius pagal 2018 m. gegužės 9 d. ir 2020 m. gegužės 12 d. darbo sutartis apimtį, tinkamai aiškindamas ir taikydamas uždelsono atsiskaityti su atleidžiamu darbuotoju pasekmes reglamentuojančias teisės normas pagrįstai nemažino priteistinių netesybų.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

51. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalį šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Netenkinus kasacinio skundo, atsakovei bylinėjimosi išlaidos neatlygintinos.
52. Ieškovas pateikė įrodymus, patvirtinančius patirtas 200 Eur bylinėjimosi išlaidas advokato pagalbai apmokėti už atsiliepimo į kasacinį skundą

surašymą (2021 m. lapkričio 22 d. sąskaitą už teisinės paslaugas Nr. 1078, sąskaitos išrašą), ir prašė jų atlyginimą priteisti iš atsakovės. Šios išlaidos atitinka Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (redakcija, galiojanti nuo 2015 m. kovo 20 d.) 7, 8.14 punktų nuostatas, jų atlyginimas ieškovui priteistinas iš atsakovės.

53. Kasacinis teismas patyrė 2,94 Eur išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2022 m. gegužės 9 d. pažyma apie išlaidas, susijusias su procesinių dokumentų įteikimu). Vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro ir Lietuvos Respublikos finansų ministro 2011 m. lapkričio 7 d. įsakymu Nr. 1R-261/1K-355 „Dėl minimalios valstybei priteistinos bylinėjimosi išlaidų sumos nustatymo“ (redakcija, galiojanti nuo 2020 m. sausio 23 d.), kuriuo nustatyta minimali 5 Eur valstybei priteistina bylinėjimosi išlaidų suma, nurodytų išlaidų atlyginimas į valstybės biudžetą nepriteistinas ([CPK 96 straipsnio](#) 6 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2021 m. spalio 4 d. sprendimą palikti nepakeistą.

Priteisti ieškovui D. V. (a. k. (duomenys neskelbtini) iš atsakovės UAB „Aivara“ (j. a. k. 304366852) 200 (du šimtus) Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Virgilijus Grabinskas

Gediminas Sagatys

Donatas Šernas